ГОДИНА XXX. На Цетињу, у Суботу 17 Новембра 1901. БРОЈ 47.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 фор., на по године 2 фор.

За АУСТРО-УГАРСКУ БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год. 6 фор., на по год. 3 фор.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, или отправништвима новина на коју драго поште, з коме је наручније, г. *Перу Рамадановићу*, к. ц. агенту у Котору. Дописи се шаљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 2 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Њег. Краљ. Височ. Господар, у пратњи Г. Г. Војводе Шака Петровића, Ађутанта М. Поповића и Л. Мијушковића, отпутовао је у понеђељник за Француску.

— ЊЊ Кр. ВВ. Књаз Данило и Књагиња Милица и ЊЊ. ВВ. Књаз Франц Јосиф и Књагиња Ана Батенберг отпутовали су јутрос у Бар.

— Г. Пренодергаст енглески отправник послова, са својом госпођом, повратио се са допуста. — Г. Шипле, који га је у истом својству заступао, отпутовао је данас са Цетиња.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 16 новембра.

Петроградско „Н Времја“, поводом скоро постигнутих дипломатских успјеха Аустро-угарске у Цариграду, спомиње к томе још и њено заузимање око склапања савеза грчко румуњског под заштитом Аустрије и Турске, што би изгледало да јој је пошло за руком, особито послије коначно уређених односа између Турске и Грчке у име чега је Султан ту скоро дао објед грчком посланику, а грчко бродовље посјетило турске градове по обали Мале Азије. „Рекло би се — вели петроградски лист — да те вијести доказују, да је заузимање аустријске дипломације успјело да створи протутежу руском упливу у словенским државама на Балкану Али у истини ствар стоји мало друкчије. Прије свега грчко румуњско зближење нема никаквог стварног основа. До сада би било једини опипљив разултат тог зближења брисање из румуњског буџета своте, намијењене румуњској пропаганди међу македонским Куцо-власима, који би по уговору с Грчком имали бити остављени јеленизацији. Румуњској влади, доста равнодушној у националним питањима, није била тешка ова жртва обзиром на то што присуство какве стотине хиљада Куцовлаха у Македонији и Арбанији очевидно не може у очима Јевропе оправдати ма какве претензије румуњске на ове двије турске покрајине. Али румуњски народ на ту ствар иначе гледа. Они исти букурешки ђаци, који су се у Атини братимили са Грцима ових дана су пред парламентом приредили демонстрацију, протестирајући против брисања из буџета своте намијењене подржавању Куцо-влаха! У исто доба односи између Куцо влаха и Грка у Македонији, услед нових грчких претензијах, стали су се тако затезати да већ нема сумње, како о томе мисли румуњски народ. Од Румуња се тражи крупна национална жртва у замјену које Грци не хоћу нити могу ништа дати. Не треба ни говорити да су услед тога аустријске наде у грчко-румуњски савез врло слабе. Што се тиче зближења грчко-турског, то ни ту не треба давати већег значаја измијењеним официјалним љубазностима, од којих је много важнији факт, што је посјета грчке флоте у турским лукама колико обрадовала толико и узнемирила више турске кругове. Одушевљени дочеци подјармљених Грка бродовљу независне Грчке у турским лукама нијесу могли да не напомену Турцима, да у Грцима они морају гледати најнестрпљивије своје насљедникe. Остају успјеси постигнути бечком дипломацијом непосредно у Цариграду. Подизање нових католичких цркава у Арбанији и аустријске школе у главном граду сјеверне Македоније Скопљу, гдје је таква школа била већ једном затворена по захтјеву становништва, раскрива карте аустријске работе у Арбанији и Македонији. Необходно је узети мјере против католичке пропаранде у тим областима необходна је активна заштита православном становништву.“

У инглеској штампи све се више и више подижу гласови за инглеско-руски савез. Најпослије у новембарској свесци „Национал Ревјев“ изашао је читав програм инглеске спољне политике на основу савеза са Русијом, о ком су доста писали инглески и руски листови. Ови су тај програм доста хладно прихватили, а „Нов. Времја“ га је скоро и одбило. То није задржало пријатеље тога савеза у Инглеској од даљег заузимања у том правцу на што „Н. Времја“ опет пише: „Наши се читаоци спомињу, како смо ми мислили о програму спољне политике, изложеном у „Национал Ревјев“, и ако се опет враћамо на то што предлаже цијела група инглеских политичара само је с тога, што се они надају, да ће руска штампа, послије зрелог размишљања, дубље проникнувши у суштину ствари измијенити своје мишљење о том програму, особито послије тога што и у Француској пројект инглеско-руског савеза наиђе неког одобравања. Ово настојање може се протумачити особинама инглеске натуре и потпуно је похвално у смислу тврде привржености к своме исказаном убјеђењу. Али с наше стране ми држимо, да баш послије зрелог размишљања руска штампа може само још већим разлогом остати при своме мишљењу о споменутом програму и о условима, које Русији предлажу тајанствени политичари инглески, јер у колико у Инглеској желе савез са Русијом сада услед критичних прилика, у којима се Инглеска налази хвала Чемберлену и дружини му, у толико баш Русија не може цијенити ни жељети савез са таквом Инглеском. Зар је то она Инглеска, која је до ту скоро играла прву улогу у свјетској политици? Зар послије оних уступака Америчким Сједињеним Државама у питању канала Никарагуе, прије који дан потписаних, улога „царице мора“ није поблијеђела и умалила се? Зар је мало уступака Инглеска учинила Њемачкој кроз ове 2—3 године? Зар Инглеска није уступила ни неди упливима других држава у њеким областима азијатским, гдје је она искључиво владала? Треба ли још спомињати, колико је изгубио ратни, политички и морални углед Инглеске у рату са Бурима? Треба ли овдје истицати, да у трговинском индустријском и финансијско-економском обзиру Инглеска већ није она Инглеска, која је царевала по морима, која је улијевала поштовања и страха? Наравно, на све ово могли би одговорити, да она пређашња Инглеска не би ни тражила савеза са Русијом. То је са свим тако, али за што би Русији био користан савез са садашњом изнемоглом Инглеском? Па још са условима, као да још и данас постоји она пређашња силна и моћна Инглеска!.. Ми се само чудимо повољном одзиву њеких француских листова на тај предложени програм, сасвим да Инглези стављају Русији између осталих услова и status quo у Египту. Ако је на ово status quo могла претендовати пређашња Инглеска, сада кад су се свима раскриле инглеске карте и одсуство онога без чега се у политичкој игри не може добити, претендовати на status quo у Египту, врло је чудновато, особито без разумних, солидних и потпуно одговарајућих уступака са стране Инглеске не само Русији него и Француској“

ЦРНА ГОРА и „GENS CROATICA“

Под овим насловом биоградски министеријални „Дневник“ пише:

„Много спомињата афера са заводом св. Јеронима у Риму још никако није ријешена и ако је у један мах било изгледа да је скинута се дневнога реда. Споразум, који је у том питању постигнут између италијанске и аустро угарске владе, и о коме се пуштају на јавност разни, често пута потпуно противуречни, гласови није могао спријечити једино правилно решавање његово пред грађанским судовима Италије. Како ће ту ствар ријешити надлежни судови, о томе се не да унапријед ништа говорити.

„Али оно што у тој ствари подлежи судском ријешењу, то је материјална страна тога питања, која је за нас споредна. Што наше интересовање у много јачој мјери везује за ту ствар то је неправда, која је нанијета сународницима римокатоличке вјероисповијести у земљама, које имају право на тај завод негацијом њихове српске народности у познатом Папином писму: „Slavorum gentem“, којим су они стрпани под назив „gens croatica“ — дакле на силу Бога проглашени Хрватима и у коме и лежи заметак цијелој овој афери

„Природно је да ту страну тога питања не могу узимати у расправљање државни судови и да с тога исправљање нанијете неправде српском племену не може ни се очекивати од њих. Једино мјесто гдје би се она могла исправити, то је Ватикан, одакле је она и потекла Схватајући ту ствар тако, Црна Гора отпочела је у том погледу дипломатску акцију код Папске столице, и у тој цијељи изаслала је онамо као своје изванредне посланике барског надбискупа Милиновића и заступника министра правде Д ра Луја кнеза Војновића, који су ово дана примљени у нарочитој аудијенци код Светога Оца.

„*Да тај корак предузме у заштиту угроженог српског имена у српским крајевима, који су побројани у споменутом Папином писму, Црна Гора има потпуно снажна правна ослонца не само у томе, што је та неправда нанесена и њеним подацима римокатоличке вјероисповијести, него још и у томе, што барски надбискупи још из времена српскога предкосовског краљевства, по сили ранијих папских одлука, носе наслов Primas Regni Serbiae, и што под њихову јурисдикцију, по том виртуелном праву, спада већина земаља, побројаних у писму „Slavorum gentem“*“.

„Али већ само одашиљање тога изасланства у Рим било је довољно, па да они који су тој неправди кумовали прибјегну најнедостојнијим интригама и да у штампу пусте гласове, који ће у ово питање унијети што више пометње и забуне....

„До овога часа, ми немамо никаквих аутентичних вијести о изгледима те акције код Ватикана, али се надамо да ће црногорским изасланицима поћи за руком, да убиједе св. Оца о неправди, коју је, под утицајем туђих малициозних информација, нанио својој вјерној пастви српскога племена. Али ма како се свршили ти преговори, *Црна Гора може бити потпуно убиједена, да је у овом питању на њеној страни цјелокупно Христово свију вјероисповијести и да јој оно неће одрећи свога признања на њеном савјесном вршењу своје дужности у тој ствари.*“

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Phytophthora infestans de By или маћа на кромпиру.

Пише

Милутин Татар.

Као год што у царству животињском поједине индивидуе једног и истог рода животиња мање више подлежу разним заразним болестима, или, како се обично каже са неједнаком мјером инклинују овој или оној болести — то исто примјећавамо и код разних јединица једне и исте врсте биљака. Без сумње сваки земљодјелац, који је имао прилику на свом добру или гдје било сијати на пр., више врста пшенице или јечма — добро из праксе зна, да неке врсте више пате од болести, тако зване „хрђе“, него друге. О тој неједнакости могли су се наши тежаци боље увјерити на другим пољопривредним биљкама, а нарочито на разним врстама кромпира, гдје је сваки имао прилику видјети, да му неке врсте кромпира мање пате од трулежа — проузрокованог фитофтором, него друге, те ушљед тога и траже оне врсте кромпира, које мање тој болести подлеже.

Још одавна била је велика брига многих научних пољопривредника, да произведу или купе такву врсту кромпира, која најмање подлежи трулежу. Уопште можемо рећи, да са ниједном пољопривредном биљком није чињено толико опита, колико са кромпиром. Чињени су опити у разним правцима и са самом „фитофтором“ (маћом), а нарочито су занимљиви опити чувених научењака: проф. Dr. J. Kühn-a, Speerschneidera, Jensena и многих других, који су се старали, да научним путем — инфекцијом, пронађу утицај фитофторе на разне врсте кромпира.

Сам Kühn, Frank и многи други препоручују и даље опите у том правцу из шљедећих узрока: што с године у годину постају све нове и нове врсте кромпира, као на пр. — једна врста кромпира, обрађивата под разним климатичким и животним условима, прилагоди се другим и за дуго вријеме може одржати врлине своје материнске биљке — но ипак временом се постепено промјењује, што се код нас каже „изврне, изметне,“ у сасвим другу, нову врсту, која је мање више различита од првобитне врсте. А као добар доказ може нам послужити и то: кад помислимо, како се је кромпир за ово 300 год. обрађивања промијенио и добио други, много виши облик од оног првобитног малог и округлог, који и дан данашњи расте у дивљем стању у Америци. Шта више многе су се врсте кромпира произвеле, како случајно, тако и из сјемена, вјештачким и међусобним укрштањем двају или више разних врста кромпира и као нове се у трговинама продају. Те нове врсте могу наслиједити многе врлине од материнске биљке, али и многе не могу, као на пр. — не морају једнако трулежи подлећи.

Уопште не смијемо се лакомити, нити пак примати и држати као најбољу једну или другу врсту кромпира, или ма које било пољодјелске биљке, пак је, као такву несмотрено и без икаквих опита у већој количини обрађивати; већ је морамо најприје опробати на мањој површини и у мањој мјери, као и на више мјеста и за више година: јер опити чињени, на једном мјесту, имали би мање више локалну (мјесну) вриједност. Апсолутну вриједност имали би такви опити само за крајеве са једнаким положајем, поднебљем и земљиштем. Но пошто није ни вријеме сваке године једнако, нити што се тиче влаге, нити топлине, нити је то равномјерно преко цијеле године раздијељено — морају се опити понављати. Шта више треба да се изабере и извјесно вријеме, за сађење, извјесно ђубрење и др. јер су и то врло важне чињенице, на које несмијемо заборављати.

Па тек на основу дугог искуства можемо се усудити и препоручити ту или ону врсту кромпира, за овај или онај крај.

И писцу ових редака дала се је могућност, те је чинио ове године покушаје са 22 врсте кромпира у околини: Подгорице, Данилова града и Никшића.

Неће с горега бити да у кратко напоменем, како сам и на који начин чинио опите; а то радим више из тога разлога, да обратим пажњу свијех снијех, који би жељели сами или заједнички радити на томе пољу.

За опите изабрао сам земљу приличне доброте; кромпир сам садио 10–15 см. дубоко; ред од реда 45—50 см. далеко, а кућицу од кућице 30 см. Никакву пак вишу његу око ободјелавања кромпира нијесам поклонио — већ сам у свему радио око њих, као што наши тежаци раде. Истина сам пазио, да само здрави кромпир садим. Једном ријечи оставио сам их случајној инфекцији, на милост и немилост природе, и сравњивао сам резултате појединијех врста кромпира, о којима нећу ове године никаквих података пружити, већ остављам за идућу годину, пошто мислим са истим врстама на истом земљишту и мјесту, а са једнаком његом и идуће године опите чинити. — Па тек послије двогодишњих опита моћи ћу, колико толико тачније одредити суд за једну или другу врсту кромпира, како је у појединим мјестима напредовала и у којој се мјери противила болести, која је фитофтором (мећом) проузрокована.

Овакве опите корисно би било чињети на више мјеста наше домовине, јер треба да знамо, да је кромпир код нас једна између најкориснијих биљака, које наши тежаци обдјелавају, и да не речемо сувише — заступа у многим крајевима домовине насушни хљеб. Зато препоручујемо свима онима, који више разумију, а нарочито свештеницима и учитељима, који су и позвати, да шире просвјету и благостање народа, да покушају у том правцу радити, па било код своје куће, или у школским баштама, а тај посао не кошта ни много трошка, ни труда. Таквим би радом кроз извјесно вријеме могли пружити помоћи тежаку и казати му, да је нека врста кромпира добра за овај или онај крај, те би се тијем начином у неколико одужили како своме позиву, тако и хришћанској дужности; а награда ће нам бити велика *душевна утјеха*, која и јесте највећа за свакога човјека, који жели добра себи самом и свом ближњем.

Без истрајног и разумног рада ни у каквом послу, а нарочито у пољопривреди, не можемо се надати каквој великој користи; — зато треба да се својски заузмемо око побољшања пољопривреде уопште, јер „гдје пољопривреда пропада, ту и благостање“ опада, рекао је Бизмар. —

Неће сувишно бити, да се укратко упознамо с тим непријатељем (фитофтором, мећом) кромпира. —

То је мала и простим оком непримјетна паразитска биљка т. ј. такава биљка, која није у стању сама себе из земље храну примати, већ пријења на кромпир, из којег црпи готову храну. На једном листићу може их бити виши број, а кад је на једном листићу толико, колико их има на цијелој вријежи! Помислимо кад толико множство обухвати кромпир, и стане му одузимати храну, која је њему потребита за обстанак и развој — што бива с кромпиром?

Кромпиру мало по мало лишће оболи и почну се на појединим мјестима показивати мрке пјеге, које доцније поцрне; а чим му лишће тако оболи, не прође дуго времена, нарочито ако су повољни услови за развој фитофторе (мће), док се и читава вријежа окужи, а доста пута и угине. А пошто вријежа оболи или угине, не може ни сам плод, ако га је, напредовати, нити се, пак, можемо надати на род — особито ако је лишће још зарније пропало, јер биљка, оставши без лишћа — остала је без врло важне чињенице, у ком се збивају разни физиолошки процеси, накратко, остала је без органа за дисање.

Свакоме је јасно и лако погодити што бива са животињом, кад јој плућа оболе или угину.

Но тај немили и убитачни гост кромпира не развија се сваке године једнако, нити, пак, у једно и исто вријеме развоја напада свога угоститеља, већ га неких година обухвати прије, а других пак доцније, а то зависи: од разних климатских услова, земљишта, начина обрађивања и саме врсте кромпира. У случајевима, кад болест (фитофтора, мећа) обухвати кромпир у доба ојачале вријеже, која је у стању дуже времена противити се своме госту, т. ј. не подлећи тако брзо, нити, пак, лишће подпуно пропане, то нам још изгледа — да је у животу. У том животарењу приспије и вријеме сазријевања и вађења кромпира.

Приступимо ли у овакви годинама вађењу кромпира, радујемо се, кад видимо под појединим вријежама, како нам се кромпир добро завио и изобиљно родио. Али, копајући и сабирајући и даље кромпир — изненадимо се и ожалостимо, видећи онако добро завијен кромпир, а међутим половина или трећи дио трулих, а та трулеж с дана у дан све више и више расте, док напошљетку не останемо без ниједног.

Станемо, пак чудећи се говоримо: хвала богу, оклен се овај белај укоти и дође под земљом, а лишће је кромпира било до испред самог зријевања доста добро.

Неки веле: „зађева“, други пак „муња их опали“, а трећи „вјетар их дохватио“ и т. д. Такво мишљење могло се је развити код нашег тежака једно отуд, што није никад имао прилике видјети ни на свом ни на туђем кромпиру какву болест, која би била у стању такву штету проузроковати и оназадити напредак и род кромпира; а друго, што је прије, него се фитофтора (мећа) појавила, бивало неродица, које су опет надокнађавале родне године — те отуд се и могло развити онакво мишљење и наде тежакове. Чак ни онда, кад су се почели гласови разности по народу, да се на кромпиру појавила фитофтера (мећа), нијесу томе вјеровали, већ су тврдо мислили, да је то те године вјетром или хрђавим временом, дошла на кромпир „зађева“, и да је идуће године више неће бити. Но да бисмо се унеколико упознали, како се размножаје и одакле се та болест увукла на кромпир — изложићемо у шљедећим редцима:

Болест — проузроковану фитофтором (мећом), преносимо за вријеме сађења у самом кромпиру, у којем је преко цијеле зиме болест учувана била у подрумима и трановима. У доба раста (вегетације) кромпира, не стоји забадава ни фитофтора (мећа), нарочито ако јој наступе повољни услови за развој, већ полако израста на лишћу и образује сјеме, које сазревши одпада на доње лишће кромпира, или га вјетар однесе по неколико миља даљине на вријеже других кромпира и зарази их. Пане ли киша, оплаче сјеме које падне на земљу, одакле се пренесе и на сами плод, који се при подесним условима окужи. На површини самог плода могу се развити нова сјемена, која се с водом опет лако могу пренијети и на сусједне кромпире и заразити. Овакви начином т. ј. прелазећи болест с једне на другу, често се догађе, да у кратко вријеме све скоро оболе —

За почетника је врло тешко разпознати болест, јер све пјеге, које се појављују на кромпир, нијесу увијек проузроковане фитофтором (мећом), већ има и других болести, које нападају кромпир, као на пр.: „Clostrydium bityricum, Fusisporim solani, Spicaria solani, Pythium equiseti“ и др. Код ове посљедње болести „Pythium equiseti“, плод пати, а лишће кромпира остаје здраво. Кромпир пак заражен „Clostrydium butyricum“, изгледа мекан и жут, а уз то непријатно заудара на кисјело масло; — дочим обољели кромпир фитофтором изгледа на зараженим мјестима мркељав или црн као мрамор, тврд је и заудара као црница (humus).

Та кужна и за кромпир убитачна болест (фитофтора, мећа) множи се и распростире врло брзо, како на пољу, тако и у подрумима и трановима, а нарочито при влажном и топлом времену.

До године 1834 фитофтора једва је и позната била, а те године почела се појављивати и ширити у Инглеској и Ирској, али тек године 1845—1850, нарочито у Њемачкој, у таквој се мјери распростла била, да су се пољопривредњаци почели плашити, да ће им та кужна болест спријечити и учињети крај сваком даљем обрађивању кромпира те и помишљаху на то, којом би га биљком могли замијенити. Али забадава! Што би нашему тежаку замијенило ту корисну биљку?!

Но, пошто се пронашло, да је узрок болести кромпира фитофтора — тражена су против ње разна средства, али осим профиластичких т. ј. таквих, којим се раширивање болести предупреди — других није нађено.

Познато је: *да фитофтори врло добро годи влага и најбоље се развија у топлини од 5—25° C; на тешкој гњили или црвеници прије се развија и више штете чини кромпиру, него на црници, а најмање пак на пјесковитој земљи (пјескуши): на земљишту узвишеном, вјетровима изнешеном, више мањ стрменитом, гдје се вода лакше циједити може — мање пати кромпир, но у дубоким, влажним и загушљивим доловима.*

Но пошто не можемо и нијесмо увијек у стању приправити такво земљиште, у којем би кромпир најбоље чуван био од фитофторе т. ј. препначити тешку гњилу у пјескушу — то нам не остаје ништа друго, већ се латити других средстава, а та су: *садити само здрави кромпир и тражити оне врсте кромпира, које најмање пате трулењем.* А које су то врсте кромпира, које најмање пате од фитофторе (мће)?

Читамо у многима пољопривредним књигама и разним „фитопаталогијама,“ да најмање пате кромпири са дебелом кором, али то не вриједи за сваку врсту, као на пр. за тако зване „Lerchenkartoffel,“ које имају врло дебелу кору, али ипак веома пате од те болести. — *Истина је, да кромпири са дебелом кором, нарочито црвени, мање пате него бијели кромпири са танком кором.*

О горенаведеном сваки је од нас имао прилику увјерити се на нашим врстама кромпира, јер „стари црногорски кромпир,“ како га ми зовемо — црвенкасти је и има дебелу кору — много мање болује, него „руски“ и „бијели,“ који су бијели и са танком кором.

Но пошто наши тежаци нијесу до сад никаквих средстава употребљавали против фитофторе (мће), то се она, потпомогнута подесним временом за бољи развитак, с године у годину, све већма умножавала и распростирала те је тим и кромпир све јаче и јаче обухваћала и напредак му оназађивала.

Зато ако и даље оставимо кромпир без рада, на милост и немилост природе, неће дуго бити, а наш ће кромпир са свијем пропанути, и прилике ће нас приморати, да га избришемо из плодореда осталих пољодјелских биљака; а чим останемо без њега, остаћемо већином без врло важне помоћи, коју нећемо моћи другом каквом биљком замијенити, која би нам такве големе користи приносила. Да бисмо предуприједили кужну болест и кромпиру помогли, не остаје нам ништа друго, већ прегнути и употребити сва могућа средства против ње, која ћемо изложити у шљедећем упуству:

1.) *Садимо увијек само здрави кромпир, а све нездраве и сумњиве одстранимо.*

Најбоље ћемо учињети, ако с јесени кад почнемо вадити кромпир — изаберемо за садек (сјеме) кромпире испод здравих и необољелих вријежа, па их у невелике гомиле оставимо на водно и чисто мјесто, гдје није загушљиво и сувише влажно или топло, па их чешће прегледамо и болесне одма избацимо — ако таквих има.

2.) *С пролећа, прије самим сађењем, треба поново кромпир добро прегледати и све сумњиве избацити; а да бисмо боље могли све сумњиве опазити — нужно је кромпир добро водом испилакати и очистити.*

3.) *Садимо кромпир средње величине, (цио), т. ј. ни много велик, ни одвећ мали, јер велики, као што је доказао* Wollny и

ЛИСТАК.

НАПОЛЕОНОВА МАЈКА[1])

Нема жене која је родила толико краљева, као Летиција Рамолино, жена Карла Бунапарте-а, адвоката ајачиског. Од пет синова њезиних носили су круну у један мах њих четворица; једна кћи јој бјеше краљица, друга књагиња. Од осморо дјеце само двоје; један син и једна кћи не бјеху владари. Ово огромно насљедство, ове многе круне није стекао адвокат срећним парничењем. Кад је мало прије него што ће букнути француска револуција, још млад, у тридесетосмој години живота Карло Бунапарте умро, оставио је удовици својој уз осморо нејаке дјеце само дуга. Господин адвокат, отац толиких краљева, не бјеше вјешт тецину а није баш имао ни откуд да тече. Био је човјек стасит, лијепа лика и од имена; породица му се могла више поносити историјом, која је захватала неколико вјекова, него доминијумима. А на Корзици и нема латифундија: неколико кестенових дрва, парче винограда, једна њива и кућа у вароши броји тамо већ неколико имање. Од свега тога имао је Карло Бунапарте много мање него Летиција Рамолино, која је наравно по корзиканским појмовима, била богата партија. Обје породице бјеху се доселиле на Корзику, али у то доба становаху тамо већ више вјекова и припадаху аристократији маленога острва. Обје породице поносиле су се претцима, од којих неки бјеху изврсни војници, други штовања достојни свештеници. Онда је Корзика већ од неких пет сто година припадала Ђенови, али је с тровачком републиком овом потготову непрекидно била зарађена. И сама природа на Корзици удешена је за ратовање. Цијело је острво стјеновито, брда су му шумом покривена а доље дубоке, узане и тавне. На Корзици се и људи рађају за рат. Страбо најстарији географ, вели да је Корзиканац неукротим, да је корзикански роб неупотребива роба, јер или ће се убити, или је тако тврдоглав да га не можеш употребити ни за шта. Кад су се Карло Бунапарте и Летиција Рамолино вјенчали, обоје веома млади, њему бјеше двадесет и једна а њојзи четрнајест година, — револуција тек што није букнула, а кад је Летиција нето чедо под срце носила, великога Наполеона, који је стварао краљевине и краљеве, бијеснио је на Корзици најжешћи рат. Од опасности узела бјеше свој дио и жена: на коњу пратила је свугдје свога мужа, који бјеше ађутант Паскала Паолија, вође устанка. Но код куће била би изложена још већој опасности него у логору, јер непријатељ није таманио само устанике, већ и жене и дјецу. Паолијеве револуције могла се Ђенова само тако опростити, што је цијело острво продала Француској, нека она чини с њиме што зна и може. Паоли емигрира у Инглеску а Карло Бунапарте постане француски поданик, прими звање и касније пошаље свога већега сина Јосифа у француски семинар, а мањег Наполеона, у француску војну академију.

Можда и није био прост случај што се у тај мах Паоли и Карло Бунапарте растављају, што је први емигрирао а други се погодио са новим господарем. Отац Наполеонов, колико нам је живот његов познат, био је истина не по крви, али по темпераменту и укусу своме прави Француз из XVIII столећа. Извори га цртају као човјека љубазна, лаке крви, жељна уживања и прилично раскошна. Имао је много дјеце, за седамнаест година брачна живота родило ду се тринаесторо њих, од којих је осморо остало у животу и кад је умро најмлађи бјеше тек од године, али се крај свега тог о свачем бринуо, само не о имању. Кад је умро бјеше мало имање жене његове доста оптерећено. Што породица није посве посрнула, заслуга је Летиције Рамолинове, која је истина обожавала свога мужа, с њиме живјела у примјерно срећном браку, али по темпераменту и нарави није на њ ничим наличила. Мајка Наполеонова била је дивна жена, говори се да је била најљепша жена по цијелој Корзици, али у тој лијепој главици становаху мушке мисли; енергија, воља и сталност њена доликовале би сваком човјеку. Наполеон је бар свагда говорио, да је мало жена, у којих је толико воље и енергије, колико бјеше у Летицији Рамолиновој. У рату се јуначки држала, а жени одиста није лако непрестано јахати, у логору становати, ноћу бјегати испред непријатеља или овога гонити по непроходним врлетима. Ма да није посматрала живот оним ведрим оком као њен муж, ипак му није никада пребацила раскош његов; али је неуморно радила и мучила се, уштеђујући за дјецу своју од уста својих. У Ајачу, за живота као и послије смрти свога мужа излазила је недјељно само једаред из куће у цркву на службу. Послије два старија сина послали су и најстарију кћер у Француску у васпитни завод за племићске госпођице. После тога падне Корзика под инглеску власт. Паоли се врати из прогонства и тада јој упропасте још и то мало имања а њу са дјецом прогоне у бијели свијет. Она се пребије у јужну Француску, у близину своме сину Наполеону, који је онда тек артиљериски капетан био. Како и о чему је живила са четворо још посве нејаке дјеце, и то више година у Марсељу, то се не зна; јад и прекаран живот немају кронике. Живјели су можда у подруму и на таваници, будући краљеви и краљице ходаше боси и у траљама; можда их је ранила туђа милост, по који пут можда и постидно просјачење. За вријеме револуционе анархије дође кући и најстарија кћи да дијели с њима јад и очај. Мати толиких краљева бјеше у то доба блажена кад је могла с котарицом на руци изаћи на пијацу да купи шта дјеци за ручак.

После тога се окрену коцка; њезин син Наполеон постане царем француским и баци под своје жезло трећину цијеле Јевропе. Свог старијег брата Јосифа начини краљем шпањолским, млађег, Луја, краљем холандским, створи и поклони брату Жерому краљевину вестфалску, најстаријој сестри даде једну талијанску књажевину, најмлађу сестру посади на престо напуљске краљевине. Сељачка Корнелија, као што Тен назива Летицију Рамолинову, била је мајка њих шесторице владара, становала је у великом двору у Паризу, послије цара била је прва личност Наполеонове империје, рангом је била над царицом и свима царским хершћењама, титула јој је била Madame Mère, Госпођа Мати; али све то није могло да је поколеба у њеним наравима и њеном укусу. Подносила је помпу али се није поносила њоме,

[1]) Доносимо ову лијепу слику из „Женског Свијета“, да у исто доба препоручимо овај вољани лист, који у Н. Саду излази мјесечно а цијена му је само један фиорин.

Werner — *прије труну, пошто заузимају већи простор, те тим више могу и сјемена фитофторинога на себе крити, — а чим је више сјемена, тим је више и болести.*

Овеће мали кромпир слабо роди и даје мали плод, и уз то још и труне, јер неколико доцније сазријева, а тим даје већу могућност да се болести развије.

4.) *Ако крижамо кромпир и криште садимо, ваља пазити на то да избјегавамо резање кромпира у пријеко, већ треба да их режемо уз дуж и што је више могуће остављамо ока на крајевима, јер су најспособнија за бржи развој.*

5.) *Не ваља садити танке кришке кромпира и са мало ока; — а то је код нас обичај, којег треба изоставити.*

6.) *Ако је могуће не садимо кромпир крајем барутишта и вода, на тешком и влажном земљишту, са загушљивим ваздухом.*

7.) *Земљу, у којој ћемо кромпир садити, ваља с јесени погнојити и бубре одма заорати, како би се кромпир боље развио; али не смијемо сувише бубрити, нити пак пред самим сађењем, као што то код нас обично чине у кућицама међу бубре, које задржаје сазријевање кромпира, — а тим се баш отвара пут самој болести.*

Не ваља бубрити кромпир са фреш ким гнојем јер стабљика узрасте велика, туна је сока са танким и нежним ткањима, која су фитофтори приступачнија.

Ако запитате тежака: зашто бубри кромпир пред самим сађењем — добићемо одговор: „кад не бих у кућице по мало гноја метнуо, не би ми се ништа родило“.

Истина је, да без бубра, а нарочито мршаве земље, слабо би родиле; али га треба с начином и у вријеме употребити, јер што ће наш рад, кад од њега доста пута немамо користи, већ је, као што народна пословица вели: „пуне очи, празно срце.“

8.) *Садимо кромпир 10—15 цм. дубоко; плитко и сасвим дубоко не смијемо кромпир садити, јер, ако га дубоко садимо неће се добро завити, а ако га плитко садимо — лакше се сјеме фитофторино пренесе на кромпир и прије га зарази.*

9.) *Добро ћемо учинити ако кромпир прије но што га почнемо садити оставимо на какво сухо и топло мјесто, док почну ока бубрити, т. ј. по мало клицати, па га тек онда садимо у земљу топлију.*

10.) *Бирајмо за сјеме (садек) оне врсте кромпира, за које се зна, да мање пате од болести.*

За наше прилике најбољи су кромпири: стари црногорски и проф. д-ра Меркр-а.

11.) *У јесен, прије но што кромпир унесемо у подруме, добро их је оставити неколико дана на сухо мјесто, да се извјетре, осуше, пак само здраве, у мање гомиле ранимо у подруме, који морају бити чисти, сухи и са довољном промајом.*

12.) *У трапове не ваља кромпир остављати, јер често промрзне, или иструне од велике влаге, воде и загушљивог ваздуха; пта више догађа се нарочито у топлијим крајевима, и уопште, кад отопли вријеме — да се земља мало угрије, а влаге у траповима има и сувише, те кромпир почне клицати и тим губи од своје јачине, ушљед чега нити је добар за сјеме, нити пак за јело.*

Зато што је више могуће избјегавајмо, да не остављамо кромпир у траповима, већ, ако не можемо имати тако зване модерне и скупе подруме, то бар можемо уредити „подруме,“ као што су кроз Херцеговину, који не коштају ни много труда ни трошка, а много су бољи но трапови, којима треба оставити један или два мала отвора са страна, па их према приликама отварати и затварати.

Осим овде наведених многа су се још средства препоручивала тежацима, али сва су, мање више, недовољна или неумјесна. Тако на пр., неки савјетују: да се заражена цимина приједи но што кромпир дозрије убере и избаци — бесмислица је давно позната.

Karsten препоручује: да се заражена мјеста посипљу сублиматом — што је врло скупо и доста опасно.

А такођер је непрактично кропити кромпир смјесом-лијеком, спремљеном од коњског камена, креча и воде, као што Fasquellem и Prillieuxem препоручују.

Jensenov начин састоји се у том: да се одабрати кромпир за сађење најприје мало на ваздух осуши, послије тога да се метне у повећи суд од плеха, којег ваља 4 сата држати у воду од 48—56° топлине. И доказује: да се овим начином или уништи влакно (mycelium) фитофторе (маће), или је онеспособи образовати сјеме, а међутим да кромпир не губи ништа од клицавости.

Но ни овај нам начин много не обећаје.

Иза овог не преостаје ништа друго, већ једино нагласити нашим тежацима, да се не осврћу на празне традиције, већ да озбиљно прегну и покушају, по наведеним савјетима и упуствима, да раде око кромпира и да у том раду истрају и кужној болијести што прије на пут стану.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 16 новембра.

(Именовање.) Њ. Кр. В. Господар на предлог својег министра иностраних дјела, изволио је именовати за књажевског консула у Бриндизи, Г. Евгенија Д'Иполито.

(Трговинске везе с Италијом.) Г. Рацани, агенат разних италијанских трговачких кућа, о чијем смо успјеху у предпрошлом броју говорили, добио је наруџбина, осим Никшића и Подгорице, још с Даниловграда, Ријеке, Бара, Његоша, а особито са Цетиња. Он преставља сљедеће фирме у Милану: Societá di Esp. ed Imp. — Fratelli Branca — A. Binda — J. Gianotti F. Bisleri — Pirelli — A. Binda e Comp. — A. Brioshi — Usellini — Mazzoni-Ciceri — Birughi e Longo — L. Corré — R. Vismara — Fratelli Pangrazzi — L. Bonomi — Fratelli Cercetti — Successori Careghini — Polleti e Falciola — Massim. Gandolfi — Cooperativa aste dorate; у Торину: Talmone — Freund Ballor e Comp.; у Петиненгу: Bellia e figli; у Сарону: Lazzaroni; у Кому: Buzzi-Cascetta — G. Depaoli; у Poy (Rhó): Fratelli Goglio; у Бресији: Eredi Norsa; у Модени: G. Bellentani; у Парми: Tost e Rizzoli; у Фиренци: N. Nannucci.

Све ове фирме судјеловале су да преко свога агента са лијепим успјехом унесу у Црну Гору артикле разних својих индустрија као: тканина, плетива, свиле, ћилима, инпермеабила, кишобрана, кожа, клобука од сламе, концеларијских потреба, медицинала, ћоколате, бисквита, розолија, вина, салума, сира и т. д. Ми се надамо да ће овај повољан почетак отворити пут и другим производима и пољопривредним и индустријским из Италије у Црну Гору, како би њени трговци могли бирати и набављати робу и бољу и све по повољнијим условима.

Г. Рацани имао је част да буде примљен од Њ. Кр. В. Господара, па је с Цетиња отпутовао својим послом у Скадар.

Пишу нам из **Граба** (Цуца):

Општина Грабска, обновивши храм св. Николе, обратила се Његовом Високопреосвештенству Господину Митрополиту Митрофану за освећење истог. Господин Митрополит је на њихову доставку дао Архијерејски благосов попу Крсту Вукотићу и попу Ристу М. Поповићу, да је освете са мјесним свјештеницима. Освећење је било 5 новембра. У недјељу вече стигли су речени свјештеници на лице мјеста, гдје су нашли окупљени народ и држали вечерњу.

Сјутри дан окупио се силан народ из околине, који је присуствовао освећењу. Освећење је текло овим редом: прво освећење водице, па јутрења, освећење, и Божанствена летурђија. Послије освећења поп. Крсто Вукотић говорио је *о значају дома Божјег*, а послије Евангелија поп Ристо М. Поповић *о посјећивању цркве*. По свршетку божанствене летурђије говорио је поп Петар Мијановић *о подизању цркава*.

Пред самијем храмом општина је приредила богату софру. Преко обједа подигле су се неке врло лијепе здравице; прву је подигао поп Крсто Вукотић за здравље Његовог Краљевског Височанства Господара; другу поп Ристо М. Поповић за здравље Његовог Високопреосвештенства Господина Митрофана; трећу поп Петар Мијановић за здравље храброг народа црногорског, а четврту поп Стеван Кнежевић за здравље ктитора и приложника истог храма. Све су здравице попраћене са бурним живио.

Не могу ни овом приликом, а да се не похвалим на гостопримству и љубави народа цуцког, а особито мора се одати похвала господину Перу Гопчевићу, који је добавио 3 врло лијепа звона и приложио их истом храму, што нек му служи на похвалу, а за његову душу и утјеху и за примјер свијем онијем, којима је Бог удијелио лијепи ужитак, те би кадри били приложити божјим храмовима. Ово је похвално тим већма, што нити ?. Гопчевић, прилаже ова звона, као странац.

Странацковић.

(Из Главног Одбора за подизање дома умоболнијех.)

(Наставак)

Преко Окружног Катунског одбора и његовог помоћника попа *Станка Вуковића* приложили су из *капетаније Бјеличке:*

Госп. командир Вукан Милић 10 ф., поп Станко Вуковић 5 фор., барјактар Мато Божчин, водник Васо Симонов и Станица Мусина по 2 фор., официр Драгоје Николин, официр Јанко Раков, Богдам Андрин, пјешак Саво Мирков, кмет Петар Ђуканов, Саво Бошков, кмет Пејо Јовов, Павић Новаков, Перо Илин, Спасоје Бошков, Раде Милошев, водник Саво Груичин, Иво Васов, водник Никола Бошков, кмет Иван Кеков, Мишан Милутинов, Саво Марков, Крсто Вуков, Крсто Николин, кмет Васо Горчинов, водник Мато Перов, Петар Шћепанов, Бошко Крстов, Петар Мићов, Мико Гледов, Стеван Видаков Горчин Ђуров, Драго Јоков и Филип Крцунов по 1 фор., водник Петар Николин 50 н., Марко Мусин 1 ф., Томан Николин, Ђуко Томов, Бошко Андрин, Ђуро Ристов, Мишан Радојев, Јанко Матов, Драго Радов, Кењо Ристов, Мило Лукин, Шуљета Радојев, Пајо Јовов, Стеван Трипов, Томаш Иванов, Ристо Марков, Вуко Савов, Диле Радојев, Раде Молов, Саво Николин, Драго Андрин, Илија Андрин, Никола Пејов, Мојо Шћепанов, Лазар Андрин, Јанко Тодоров, Никола Андрин, Мрдо Лукин, Ђуро Бешунов, Томаш Кеков, Јован Лазарев, Јово Нешков, Бошко Перов, Новак Марков, Лазо Радов, Закара Лукин, Саво Шутин, Саво Илин, Ђуро Перов, Перишо Новаков, Крсто Шуњов, Јошо Андрин, Ђуро Лазарев, Буљан Милов, Јошо Ристов, Лука Симонов, Лука Павлов, Филип Николин, Радоје Зеков, Томаш Савов, Драго Радоманов, Мајо Радованов, Ристо Груичин, Новак Илин, Јошо Ђуров, Стојан Зекин, Никола Мишуров, Митар Баров, Јован Илин, водник Јован Андрин, водник Милован Ристов, Јован Радов, Видак Радов, Раде Гајов, Ђуран Лазарев, Станко Андрин, Раде Лазарев, Шћелета Баров, Саво Лукин, Крсто Ристов, Божо Лазарев, водник Лука Савов, Ристо Ђуров, Марко Милошев, Илија Симов, Спасоје Рамов, Петар Иванов, Андрија Новаков, Радован Милутинов, Пејо Ристов, Петар Мишуров, Јоко Малезин, Крсто Марков, Андрија Крстов, Ђуро Васов, Мајо Божчин, Васо Андрин, Раде Јованов, Ђуро Јованов, Никола Ристов, Ђоко Ђуканов, Новица Ђуров, Шћакоје Филипов, Шого Буљанов, Лука Мусин, Никола Зеков, Богдан Перишин, Станоје Мошковин, Милутин Лукин, Митар Николин, Лазар Јованов, Драго Мијов, Никол Бошков, Ђурица Богданов, Саво Пуров, Ђоко Бошков, Богдан Ђуров и Иван Андрин по 50 новч., и барјактар Ђукан Мирков 1 фиор.

Свега фор. 104·50.

Од прије: „ *27003·34*, ок. ж. *24787*; бр. *175*.
Укупно: „ 27107·84, „ „ 24787; „ 175

(Наставиће се.)

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Напуљ.) Између толиких великих градова италијанских највећи град Напуљ данас привлачи пажњу не само Италије него и остале Јевропе, и то услед резултата општинских избора. Од како је Напуљ ступио у јединство Италије, која је даровала градовима самоуправу општинску, људи који су долазили на општинску управу злоупотребљавали су власт тако, да је грађанство све више подизало тужбе на све веће општинске намете. Све борбе при општинским изборима потицале су из личног користољубља и влада је узалуд шиљала краљевске комесаре на општину; зло је било ухватило такав мах да је изгледало, да ту нема лијека. Док прошле године један од главних људи те несавјесне чете, која је злоупотребљавала имање општинско, члан парламента Казале не подиже тужбу против једног социјалистичког листа, који је откривао те злоупотребе, Али на судбеној расправи буде доказано да је тај лист истину говорио, и Казале био је принуђен да даде оставку на управу и на мандат у парламенту, услед чега је и цијела општинска управа дала оставке. Тада је влада распустила општину и предала управу краљевском комесару, који је одма саставио једну комисију од 40 особа, да проучи дјеловање општинских управа од назад 40 година. Предсједником те комисије био је наименован сенатор Саредо, који је ту скоро, послије 8 мјесеца рада, издао извјештај те комисије у два тома великог формата, сваки по 800 страница, и тако су били откривени прави ужаси, што су починиле разне општинске управе. И то је све јасно доказано. Само да наведемо поткупљивост листова. Један лист је оштро нападао општинску управу, и од једном је престао, кад је један члан тога листа био наименован инспектором градских трамваја. Но особито се ту користовао познати новинар Скарфољо и његова госпођа чувена списатељка Матилде Серао, власници листа. Скарфољо се мијешао у свим гранама општинске управе и стојао у вези преко својих сарадника са Казалом. Он је нападао на опћинску управу док би је принудио да испуни његове жеље, које су одиле на то, да има удјела преко својих људи у свима опћинским концесијама. Има један свједок који каже, да га је у једној прилици Казале послао код Скарфоља, да га подржава, а Скарфољо је пристао условом, да му одма пошље готовине 5,000 а 35,000 на писмено. Један бивши префект свједочи да је Скарфољо с Казалом радио о њеким врло тешким спекулацијама на рачун општине са миланском банком, која им је обећавала по милиона лира својих акција по номиналној цијени. За подржавање концесионера општинских бања Скарфољо је добио 12,000 лира, а још крупније цифре од концесија трамваја и освјетљења. Матилде Серао је дијелила чиновничка мјеста у опћини за новац. А има случајева да је узимала новац а мјесто не давала нити новац повраћала. Отуда се тумачи, што су Скарфољо и Серао могли својим парабродом чинити излете по средоземном мору. Ово је само један примјер како се злоупотребљавао општински новац. Послије публикације овог извјештаја сенатора Саредо-а слиједили су општински избори, при којима су побједили сви кандидати странке, која се подигла против досадањих општинских управника, на броју 64, међу којима има и десет социјалиста, као што је и право било, јер су социјалисти смјело изнијели злоупотребе опћинске управе на видјело. Странка пређашњих општинских управника остала је саевим поражена, добивши само 393 гласа, док је нова општина изабрана са 1933 гласа. Ова побједа над бившим општинским управницима у Напуљу сматра се као почетак препорода у животу општинске самоуправе јер ће се и остали градови тргнути и повешће се истрага против досадашњих општинских управа, што све иде у корист нове владе, а наравно на осуду прошлих влада, које су те покоре трпјеле. О овоме догађају говоре сви јевропски листови, јер је овај примјер добро дошао, да се отвору очи грађанству, које сноси намете општинске на корист појединих спекуланата, хвала општинској самоуправи.

93

често је шта више под теретом њеним и злопатила. За дугих година сиротовања толико је научила штедити, да је шпедила и сада, што Наполеону не бјеше по вољи, ма да се и он грозно раскоша. Од цијеле породице њу једину није могла да заслијепи чаробна срећа Наполеонова. За све вријеме царства она је непрекидно стрјепила, слутила је да је срећа њихова и сувише велика а да би могла бити и стална, да ће послије безпримјерног лета доћи беспримјеран пад. И неуморно је текла својој дјеци, да би се имали на шта ослонити, кад им од све славе и величине не остане више до једне успомене. Била је непрекидно громобран између Наполеона и његове браће и сестара; захтјеви њихови тако нијесу имали границе, као да су империју и француском крвљу стечене земље насљедили од свога оца адвоката па им се чисто чинило као да их је Наполеон у насљедству закинуо. А кад судба окренула против Наполеона, онда су и они, гоњени можда нагоном самодржања, пристали уз судбу и окомили се на-њ. Мати је била уз сина и у несрећи његовој. И одиста, Летиција се показала као права краљица баш онда када се под ногама дјеце њене почели рушити чудљивом судбом подигнути престоли; када је велики син њезин био још само историска величина и инглески заробљеник на Св. Јелени. Пад и пониженје, црну неблагодарност и ниско опадање масе, која је за вријеме славе промукла вичући Осана, једном ријечи све, што као неизоставна сјенка падне на онога, који се са висине највише власти сурвао у прах: од цијеле наполеонове породице сносила је с правим краљевским достојанством само ова матрона. Страховити пад свога сина преживјела је јадница са двадесет и једном, а смрт његову још са пуних петнајест година. Повукла се бјеше у Рим и тамо је живјела не у празном сјају и таштим помпама али али ипак онако, као што је то изискивало достојанство једне жене, која је мати толиких краљева. Збирала је око себе све, сваку успомену, која је причала о великом сину њезину. Најмлађу кћер своју, бившу краљицу напуљску, која се показала најнеблагодарнијом наспрам Наполеона, која је, да би себе одржала на престолу, ступила у ред гонилаца Наполеонових, годинама није пуштала преда се; па није хтјела да прими ни своју снају, кћер цара аустријског, када јој је ова хтјела у Риму да учини своје подворење. Када јој син бјеше на врхунцу своје силе и моћи, када је у руци својој држао судбу цијеле Јевропе, ни онда се његовим генијем није толико поносила, колико сада у тешкој несрећи његовој. Могла је да опрости онима, који су се огријешили о њега силног императора; али никада није опростила онима, који су се придружили хајци, што су се устремила на-њ у несрећи његовој. Она је била моћ и величина још и онда, када су краљеви дјеца њезина били већ само пробисвијети. Пепео њезин пренио је њен унук Наполеон III. у Корзику и подигао над гробом њезиним цркву. Гроб мајке краљева олтар је а становници Ајача га зову олтар Корзиканске Ниобе. Над олтаром у црном мрамору урезан је златним словима овај натпис: Maria Letitia Bonaparte mater regum. (Марија Летиција Бонапарте, мајка краљева.)

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

АТИНА, 11 новембра. — Предсједник министарства Теотокис дао је оставку

АТИНА, 12 новембра. — Ново министарство овако је састављено: Зајмис предсједник и иностраних дјела а привремено и правосуђа. Триандафилакос унутрашњих дјела Топалис мрнарице. Монферато црквених дјела и наставе. Негрис финансија, Корпас рата. Министри ће сјутра положити заклетву, па ће камара одложити сједнице.

ПАРИЗ, 12 новембра. — Турски отправник послова саопштио је Делкасеу. да је Порта по његовом захтјевању овластила француски стационер „Ламонета“ да уђезе у Дарданеле.

КАНЕА, 12 новембра. — Принц Борђе стигао је у Суду на једном руском параброду.

АТИНА 12 новембра — Краљ је узалуд молио Теотокиса да остане на влади. Теотокис се изјавио пријатељима да одступа, како би нова влада истражила истину у несрећном сукобу војске са ђацима. Већина Теотокиса подржаваће ново министарство.

СИРА, 12 новембра. — У великом клубу градском приређена амиралу Каљару, који је предсједник суда у здравици изразио благодарност Грчке према Француској. Каљар је одговорио да Француску непресиано одушевљава живо пријатељство према грчком народу.

АТИНА. 13 новембра. — Ново министарство прложило је заклетву, па је одложило сједнице парламента за 40 дана.

БЕРЛИН. 14 новембра. — Отворен је рајхстаг. Прво читање тарифе отпочеће 2/12. Федерални савјет примио је поморски буџет за идућу годину, који износи 209 милиона.

РИМ, 15 новембра — Камара је отворена.

БЕРЛИН, 15 новембра. — При расправи интерпелације о двобоју. министар ратни Гозлер изјавио је. да су официри подложни закону као сви други грађани.

БУКАРЕШТ, 16 новембра. — Краљ је отворио парламентарно засједање престоним говором, истакнувши да је Румуњска са свим државама у најпријатељскијим односима. Радњу парламента олакшава јевропски мир. о ком се постојано брину велике силе.

БИОГРАД, 17 новембра. — Руски министар Чариков повратио се са свога допуста.

ЦАРИГРАД. 17 нов. — Султан је примио у аудијенцији француског посланика Констана.

Службене Објаве

О Б Ј А В А.

Петар Милов Поповић из Сотоника позива се овим, сагласно ријешењу од 7 октобра ов. год. под број 1275. Књажевског Великог Суда, да се у року до 1. марта идуће 1902 год. пријави Књ. Окружном Суду на Виру, ради поравњања или исплате дуга својим дужитељима; у противном ће се намир учинити од његова имања о наведеном року.

Број 938. IV 1901. 152.

Вир, 15. октобра 1901 год.

Из Канцеларије Књ. Окр. Суда на Виру.

Р. 74 Бр. 196 3—3

О Б Ј А В А.

Износи се на јавну продају 1 рало и $^{3}/_{4}$ земље Машана П. Ћетковића у Рубеже у једном комату са границама:

Од истока Перко Ћетковић, од запада сеоски пут, од сјевера и југа сеоски комун. Поменути комад уцијењен је 200 круна. Лицитација ће бити у канцеларији овога суда на 30 новембра, т. г. од 2—4 часа послије подне: — с тога се позивају сви они, који би жељели купити речену земљу да присуствују продаји као и они који имају право прече купње. Напомиње се да купци положе кауцију 10% од процијењене вриједности при лицитацији и да се продаја неће уступити испод $^{2}/_{3}$ процијењене вриједности.

Број 526

Никшић, 1 новембра 1901 год.

Кап. никшићски Бошко Мијушковић.

Р. 115 Бр. 207 2—2

О Б Ј А В А.

Костантин Бећиров Ушћумлић (Вукајловић:) из Пиве, назад 22 године, пошао је у иностранство. Његова близика моли да се о његовом опстанку или неопстанку Суд увјери. Услед чега се овим умољавају сви они који би о реченом Константину што год знали, да подписатог обавијесте.

Број 1612.

Никшић, 3 новембра 1601 год.

Окр. Суд

предсједник окр. кап. Обрен Никовић.

Р. 58 Бр. 208 2—3

О Б Ј А В А.

Којом се износи на јавну продају кућа Јакупа Зинхасовића у старој вароши. Поменута кућа је на таван и састоји се из једног одјељења, које има дужине 6, а ширине 5 м. 80 цм. Осим тога има хајата (гријема) исто на таван од исте величине као и кућа; а кућа је уцијењена 450 кр

Ко би желио гореречену кућу купити нека се пријави у канцеларији Окр. Суда на 7 децембра т. г. у 4 уре по подне, ће ће се тога дана лицитација држати. Лицитанти су дужни положиди 10% од процијењене вриједности у име кауције у готовом новцу или сигурној залози или пак јемству. Напомиње се пак, да се речена кућа на означени рок. као ни на други, који би иза овога слѣдовао, неће уступити испод процијењене вриједности, већ на трећем али никако испод $^{2}/_{3}$ процијењене вриједности

Број 949.

Подгорица, 6 новембра 1901 г.

Из. Канцеларије Окр. Суда.

Р. 148 Бр 209 2—2

О Б Ј А В А

Према наредби Књ. Окр. Суда Ријечког од 5 новембра 1901 год. број 775—IV—1901—81 а на основу пресуде Књ. Вел. Суда од 31 октомбра 1901 год број 1261 Овијем се износи на јавну продају имовина Селмана и Таира браће Перкочевића из Жабљака, земље орачице рала 15. $^{3}/_{4}$. $^{1}/_{16}$ а косачице коса 3. $^{1}/_{8}$ за измиру њихових дугова. Купци тога имања не могу дићи чипчије са истог имања, по само од чипчија примати дохотке, које су примали Перкочевићи.

Имовина се састоји слѣдећа у Жабљак у тако звата мјеста:

1. У Дебели врбиш рала 3. $^{3}/_{4}$ $^{1}/_{16}$ оранице граничи Мићо Пејовић, Јако Савов, Марко Шутов и Сеочанин, процијењено круна 662.

2. На Главицу Амичића рала 3 оранице граничи Јоко Андрин, Илија Мићунов, Јокица Савов и Зепа Ахметова процијењено круна 600.

3. На Главицу Амичића рало 1. оранице граничи Јокица Савов, Илија Мићунов, Зепа Ахметова и Ђуро Андрин процијењена круна 200.

4 У Ограђе рала 2 оранице граничи Алил Османагић Филип Иванов, р. Шегртница и Перкочевић процијењено круна 360.

5 У Ограђе рало 1 $^{3}/_{4}$ оранице граничи општински пут, Таир Шаркић, Стево Савов процијењена кр. 270.

6 У Ограђе рала 2 оранице граничи Алил Османагић, Јако Савов и Митро Јовов процијењена кр. 360

7. На Балије рало 1 оранице граничи Митро Лазов, Алил Османагић, Мићо Малишин и Таир Шаркић процијењено круна 160.

8. На Лазе рала 2 оранице граничи Митро Јовов, општински пут, Ђуро Кујичин и Мујо Ђуровић процијењено кр. 200.

9. У Спајића-Луг косе 2 косачице граничи Митро Јовов, Новак Ђоков, Скадарска ножица и Митра Петров процијењено круна 200

10 У поље Понарско косе $^{3}/_{4}$ косачице граничи Црковина, Пеко Гошов и Селим Перкочевић процијењено кр. 180.

11. У поље Понарско косе, $^{1}/_{4}$ $^{1}/_{8}$, косачице Илија Мићунов, Пеко Гошов и Мића Пејовић процијењено кр. 90.

Ова имовина уцијењена је да вриједи свега круна 3282.

Позивају се сви они, који би жељели речено имање купити, или они који имају каквог стварног, дуговинског и држатељског права над њим, као и они који имају права прече купње по Закону, да уз кауцију од 10% процијењене вредности присуствују распродаји.

Лицитација ће се држати у канцеларији капетанског подписатог суда, прва 11 децембра 1901 год. друга 11 Јануара 1902 год. трећа 11 фебруара 1902 год.

На горња два прва рока речено имање неће се продати испод процијењене вредности, него тек на трећем али не испод $^{2}/_{3}$. процијењене вредности.

Број 174

Жабљак, 9 новембра 1901 год.

Кап Мићо Костић

Р. 410 Бр 210 1—2

О Б Ј А В А

Са овим се износи на јавни иканат од имања Николе Станишина Вукчевића $^{3}/_{4}$ земље и при земљи 2 листосјека горе у тако звано мјесто Попратница за измир његовог дуга којега дугује Пеку Савову Вукчевићу у износу кр. 225, и 50 хелера, које имаће процијењено је по Закону продаје непокретности за $^{1}/_{3}$ ваше по Никола Пеку дугује у износу кр. 336 и 83 хелера. Подписато имаће граничи од истока Мата Машова гора од југа Благоте Лукина гора од запада Јоша Вучинина гора од сјевера исти Никола новијем мергинима које су вјештаци установили На подписато имаће лицитиране се на 29 новембра, на 29 децембра ове године и на 29 Јануара 1902. год. На прва 2 рока неће се никоме уступит испод процијењене вриједности, но тек на трећем року али ни на трећем никако испод двије $^{2}/_{3}$ процијењене вриједности. Лицитанти морају дати кауције 10% у новцу, залози или сигурна јемца који ће зато одговорити прописима XVII раздјела општ: имовинског закона

Са овим се позивају и они који имају право прече купње по чланку 55 имовинског закона да се пријаве суду прије почетка прве продаје. Лицитација ће бит на лице мјеста код подписатог суда.

Број 154

Попратница, 29 октобра 1901 год.

Капетан Јоко С. Радуновић.

Писар Јоко С. Ђуришић.

Р. 206 Бр. 211 1—2

О Б Ј А В А

Овим се износи на јавну продају осам и черек рала оране и косане баштине Јакова Недина Расичанина за измир дуга што дугује своим дужитељима Поменута земља и ливада налази се у Липово а у два комата и то: у доњи под оране 3 рала и ливаде $^{3}/_{4}$ уцијењена је круна 440 а граничи: комуном и ливадом Новице Пунишина Други комат у горњи под оране рало $1^{1}/_{4}$ а ливаде коса $1^{1}/_{4}$ уцијењена је круна 200. граничи: са комуном и ливадом Милије Томова. Позивају се сви они који би жељели речену земљу и ливаду купити као и они који имају право прече купње да уз кауцију од 10% вриједности присуствују распродаји Лицитација ће се обављати у Липово на лицу мјеста код подписатога и то прва на 22 новембра ов. год, друга опет за 30 дана од прве. На први рок неће се речена земља уступити испод процјене, већ на другом року али не ни тада испод процједе, већ на трећем али не ни тада испод $^{2}/_{3}$ процјене.

Колашин, 22 октобра 1901.

Кап. Малин Радовић.

Р. 174 Бр 212 1—2

О Б Ј А В А.

Којом се износи на јавну продају кућа Павла Латковића у старој вароши. Поменута кућа је на таван, која се састоји из два одјелења и то: кужина од дужине 8, а ширине 7. м. камара дужине 5·20 а ширине 4·50 цм. портика између кужине и камаре 3 дужине а 3 м. ширине. Осим тога има при кући земље и башче око једног рала земље, а кућа и земља уцијењена је 900 круна.

Ко би желио гореречену кућу купити нека се пријави у канц. Окр. Суда на дан 8. децембра т. г. у 4 уре по подне, ће ће се тога дана лицитација држати Лицитанти су дужни положити 10% од процијењене вриједности у име кауције у готовом новцу или сигурној залоги или пак јемству. Напомиње се пак. да се речена кућа на означени рок. као ни на други, који би иза овога слѣдовао, неће уступити испод процијењене вриједности, већ на трећем, али никако испод $^{2}/_{3}$ процијењене вриједности.

Број 155.

Подгорица, 7. новембра 1901 г.

Из Канц. Окр. Суда

Р. 168 Бр. 213 1—2

О Б Ј А В А.

Земља Милосаве Борове из Новога села налазећи се у Кривaје сагласно објави овога суда од 4 октобра текуће године, није продата.

Позивају се сви они који желе купити и они који имају право прече купње међу ближњиком — да буду присутни продаји — али не ће се ни на овај рок продати испод $^{2}/_{3}$ процијене. Земља има 1. рало орачице. процијењено је круна 140.

Продаја ће се држати код писара капетанског у Косови-Луг 4 децебра т. г. у три уре послије подне.

Број 80.

Ново-село, 11 октобра 1901 год.

Капетан Томица Петков.

Р. 146 Бр. 214 1—2

Приватне Објаве.

Stabilimento Lazarus Fiume

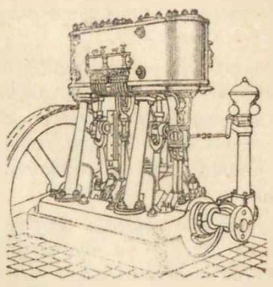

Направљање парних машина, парних котлова и парних лађица по *прописима ц. и к. ратне марине.*

„Направљање трансмисија и кола.

„Ливаоница гвожђа, челика и туча.“

„Поправке“

FIUME: MOLO LUNGO.

П. п. Бр. 20 10—20

НА ЗНАЊЕ!

Свим г. г. трговцима из Црне Горе, који биће жељели трговати „чисто руским чајем“ Браће Попова. или другом каквом фирмом, нека се обрате подписатом, који неће пожалити труда, само да би се што боље распространио руски чај у Црној Гори. а не опај чај из Цариграда, у разним бојама, и који у мјесто помоћи трује народ. Подписати врши све наруџбине тачно и брзо. а према захтјеву шаље и мустре на оглед

Адреса:

M-r Giovanni Zec Rostoff S./Don Russie

Rue Mala Sadovaja N-ro 25.

Р. 86 Бр. 29 3—3

Цијенци на захтјев бесплатно.

ПРВА ДИСТИЛЕРИЈА

РОЗОЛИЈА МАРАШКИНО, ЕЛИЗИР „ВАЛХАЛ“, ПЕЛИНОВЦА И СВАКОВРСНИХ ЛИКЕРА

Ђ. С. Матавуља

Шибеник — Далмација

Препоруча своје производе.

П п. Бр. 32 3—6

ОГЛАС

Кућу двокатну мога оца у „Катунској Улици“ број 22. продајем из слободне руке.

Купац нека се изволи пријавити доњеподписатом о нагодби продаје.

Н. Радичевић.

Р. 25 Бр. 34 2—5

О Б Ј А В А.

Са којом објављујем да се мој сестрић

ДИМИТРИЈЕ НИКОВ РУТИЋ (РУСИЋ)

преселио у вјечност 21. октобра ове године у Бањојлуци.

Но пошто се покојник није никад женио, а пошто је иза себе оставио нешто пметка, то овим објављујем ако је жив његов брат Филип. или који од покојникових правих ујака: Томо или Лука. синови Ђорђије Гвозденовића, или њихов ко, нек се што прије са чистим доказима потписаноме пријаве.

Даље објављујем. да сам о Филипу и о Луки до сада слабо што чујао, а Тома сам гледао још 1853 г. у Хасанпашиној паланци, и тада од њега чуо да је ожењен из околине исте вароши.

Молим ко би знао што о њима опширније, нек ме што прије извијести.

Подгорица, 5. новембра 1901.

Андрија Гвозденовић.

Р. 125 Бр. 37 2—3

Уредник: Др. Л. Томановић. Издавалац: Државна Штампарија. У К. Ц Државној Штампарији.